

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

GRABOWNO

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI

2. Czas powstania

1310 r.; XIX w.; pocz. XX w.

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

obszar wsi

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie

powiat górowski

gmina Góra

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°38'15", E: 16°35'05"

7. Użytkowanie obecne

mieszkalne
rolnicze

Mapa w skali 1:5000 w zał. nr 1.

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwy: Grabow (1310, 1376), Grabowna (1328), Graben (1791, 1845)

Historia: Wieś o metryce średniowiecznej (pierwsze wzmianki – 1310 r.). W 1350 r. we wsi istniał kościół. pw. św. Jerzego. W 1796 r. świątynia zawaliła się, pozostała jedynie wieża, która odnotowana została jeszcze w roku 1830. Kościół dziś nie istnieje. W poł. XVIII w. istniejące we wsi dobra szlacheckie stanowił własność rodziny von Stosch, wśród mieszkańców wsi wymieniano 4 kmieci, 23 zagrodnicze i chałupnicze rodziny. Przed 1791 r. właścicielem dóbr był generał Schlichting, wówczas wśród mieszkańców wsi odnotowano 5 służebnych kmieci, 7 wolnych i 13 omłockowych zagrodników. W l. 70-tych XIX w majątek w Grabowinie został włączony do majoratu wolnych panów von Schlichting z siedzibą w Górczynie. W ich rękach dobra pozostały do czasów II wojny światowej. W XVIII i XIX w. w Grabownie odnotowywano dwa folwarki, w I poł. XIX w. szkołę ewangelicką.

Grabowno jest wsią, w typie ulicówki z nawsiem, w obrębie którego znajdują się niewielkie zbiorniki wodne oraz zabudowa. Na płd. - zach. krańcu miejscowości ulokowany jest cmentarz, być może o metryce średniowiecznej. Jest to teren, na którym historycznie znajdował się kościół. Naprzeciw cmentarza, po pñ. stronie drogi wiejskiej ulokowane jest duże założenie mieszkalno - gospodarcze. Dawny folwark, zachowany do dziś, w szczątkowej formie (jeden obiekt mieszkalno-gospodarczy) ulokowany był we wschodniej części wsi, po pñ. stronie drogi. Historyczną zabudowę wiejską tworzą, sytuowane przy drodze i nawsiu zagrody z obiektami pochodzącymi z k. XIX, pocz. XX w. Są to skromne budynki murowane o prostych, zwartych bryłach, opartych na rzutach wydłużonych prostokątów, kryte stromymi dachami dwuspadowymi, z pokryciem z dachówki karpiówki w kolorze ceglonym matowym, o elewacjach wykończonych tynkiem lub ceglanych. W zespole budowlanym miejscowości obecnie wyróżniają się – budynek nr 31 (szkoła ?) historyczna wieżowa stacja transformatorowa. Na terenie wsi zachowane są historyczne, kamienne nawierzchnie (droga przez wieś).

Istniejące zagrożenia: rozbiórka historycznej zabudowy, przebudowa historycznych obiektów w sposób powodujący naruszenie ich tradycyjnych wartości, lokowanie nowych obiektów w obszarach i w sposób naruszający historyczną kompozycję oraz układ, w miejscach historycznie nieuzasadnionych, w szczególności na zatyłach działek, budowa nowych obiektów w ahistorycznej formie, z zastosowaniem materiałów wykończeniowych i kolorystyki obcej lokalnej tradycji budowlanej.

Postulaty konserwatorskie: zachowanie i rewaloryzacja historycznej kompozycji i układu przestrzennego wsi, rozplanowania dróg, placów, przebiegu linii zabudowy, historycznych podziałów funkcjonalnych, prowadzenie działań i robót budowlanych w obiektach historycznych zgodnie z zasadami ochrony zabytków, w nowych obiektach kontynuacja lokalnej tradycji budowlanej w zakresie kompozycji przestrzennej lokalizacji, skali, gabarytów, rozplanowania, formy architektonicznej, zastosowanych materiałów wykończeniowych, zachowanie i utrzymanie historycznych wyróżników przestrzennych, w tym: zachowanie cmentarza ze starodrzewem, formuły nawsia ze zbiornikami wodnymi, stacji transformatorowej.

Bibliografia, źródła: Gmina Góra. Studium środowiska kulturowego, M. B. Czyszczoń, D. Wiśniewska, E. Dymarska, Wrocław 2006, archiwum zakładowe DWKZ

Materiał kartograficzne

Messtischblatt – nr 4365 arkusz GUHRAU 1937 r.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

mgr Beata Basa Miodyńska
sierpień 2024 r.

